

SCOLA ROMANA.

Foia pedagogica si didactica

pentru interesele institutelor de cultura si ale organelor acestora.

Edata si redigeata de

Ioanu Candrea si Basiliu Petri.

Ese odata in septemana, Vinerea. Pretiulu: pe unu anu 5 fl., pe diumetate 2 fl. 50 cr. — Pentru insertiuni: cate 5 cr. de siru si timbrulu.

Sabiiu, 30. Iuliu v. 1876.

Prenumeratiunile si corespundintiele sunt a se adresá la: Redactiunea „Scólei romane“ in Sabiiu (Hermannstadt, Nagy-Szeben) franco.

Antropologi'a pedagogica.

VI.

4. Despre conclusiuni.

Vorbindu despre judecía amu dísu, ca argumentulu pentru unu judeciu se póte aflá in altu judeciu recunoscutu de adeveratu. D. e. argumentulu pentru judeciulu „sufletulu e nemoritoriu“ se afla in judeciulu „sufletulu e simplu“, cu alte cuvinte, din judeciulu „sufletulu e simplu“ derivamu seau deducemu judeciulu „sufletulu e nemoritoriu“. Totu asia derivamu din judeciulu „imperatii suntú ómeni“ judeciulu „imperatii suntú moritori“.

Pentru cá derivarea se se póta face cu tóta siguritatea, eschidiendu ori ce indoiéla posibila, se cere inca unu alu treile judeciu, carele se cuprindia in sene unu adeveru generalu, o regula universalá. D. e.

Toti ómenii suntú moritori.

Imperatii suntú ómeni,

deci (lat.: ergo) imperatii suutu moritori.

A derivá unu judeciu din altulu cu ajutoriulu unui alu treile insemnéa a concludé, actulu insusi se numesce conclusiune (ratiociniu). Conclusiunea ecpresa prin vorbe se díce silogismu, ér maiestri'a de a concludé — silogistica.

O conclusiune stá din 3 judecía;

1. Din judeciulu ce ecpresa unu adeveru generalu, pr. „toti ómenii“ suntú greshti; acestu judeciu se numesce propusetiune mare (propositio major).

2. Din judeciulu, ce urméza nemidilocitu dupa celu generalu, pr. „imperatii suntú ómeni“; acestu judeciu se numesce propusetiune mica (propositio minor). Propusetiunea mare si propusetiunea mica se numescu la olalta premise (propositiones praemissae).

3. Din judeciulu derivatu din premise, pr. imperatii suntú moritori; acestu judeciu se numesce conclusiune (in intielesu strinsu, cáci in intielesu largu tóte 3 judeciale facu o conclusiune). D. e.

Toti ómenii suntú greshti (= prop. mare) } premise
Invetiatii suntú ómeni (= prop. mica) }
ergo invetiatii suntú greshti (= conclusiune).

Va se díca conclusiunea este o urmare a premiseloru. Dar nu din ori care dóue propusetiuni se póte trage o conclusiune; asia d. e. din propusetiunile: „bradulu e móle — iepurele e fricosu“ — nu se póte deduce nici o conclusiune. Sé cere deci, cá propusetiunile premiseloru se stee intr'unu anumitu reportu logicu. In ecsempulu de sus propusetiunea mare este unu judeciu generalu, propusetiunea mica unu judeciu particularu. Ce se póte díce despre genu, se póte díce si despre speciele si indiviidii genului. Déca toti ómenii suntú moritori, urméza se fia si imperatii, cáci ei inca suntú ómeni.

Desi intr'o conclusiune suntú 3 judecía si fiacare judeciu are celu puçinu dóua concepte, subiectulu si predicatulu, totusi conclusiunea are numai 3 concepte nóua, precumu in ecsempulu de sus, „ómenii“, „moritori“, „imperatii“, dintre cari unulu este subiectu si se însémna cu liter'a S, altulu predicatu si se însémna cu P, alu treile conceptu midilocitoriu si se însémna cu M. Aceste 3 concepte pórtá numele de termini si facu materi'a conclusiunei. Subiectulu si predicatulu propusetiunei a 3-a se privescu in comunu de subiectulu si predicatulu conclusiunei intregi, conceptulu midilocitoriu se afla in premise si adeca in propusetiunea mare cá subiectu, in cea mica cá predicatu. Subiectulu conclusiunei se numesce terminu mare (terminus major), predicatulu terminu micu (terminus minor), ér conceptulu midilocitoriu terminu mediu (terminus medius). Deci siem'a unei conclusiuni este:

M — P

S — M

ergo S — P; d. e.

Tóte patimele (M) suntú stricatióse (P).

Mani'a (S) este o patima (M);

ergo mani'a (S) este stricatiósa (P).

Dupa propusetiunea mare se impartu conclusiunile in categorice, ipotetice si disjunctive.

1. **Conclusiuni categorice** suntú acele, la cari propusetiunea mare este unu judeciu categoricu. D. e.

1. Virtutea fericesce pre omu.

Dreptatea este virtute;

ergo dreptatea fericesce pre omu.

2. Liliaculu (vespertilulu) nu e pasere.

Vampirulu este liliacu;

ergo vampirulu nu e pasere.

Regul'a principala pentru conclusiunea categorica este: Ce se póte dice despre genulu intregu, se póte dice si despre speciile si individii genului, si ce nu se póte dice despre genulu intregu, nu se póte dice nici despre speciile si individii sei.

Regule speciale:

a) Propusetiunea mare póte fi afirmativa au negativa, cauta se fia inse universală; fiindu particularia, conclusiunea e falsa. D. e.

Unii ómeni suntu regi,

Cersitorii suntu ómeni;

ergo cersitorii suntu — regi.

b) Propusetiunea mica póte fi universală au particularia, cauta se fia inse afirmativa; fiindu negativa, conclusiunea e falsa. D. e.

Plantele nu suntu animale.

Paserile nu suntu plante;

ergo passerile nu suntu — animale.

c) Conclusiunea trebuie se aiba cu propusetiunea mica acelasi subiectu, ér cu propusetiunea mare acelasi predicatu, prin urmare este afirmativa au negativa, dupa cumu este propusetiunea mare, si universală au particularia, dupa cumu este propusetiunea mica (a se vedé ecsemplulu de sus!).

d) Conclusiunea categorica nu póte avé decátu 3 termini; avendu mai multi nu se póte conchide. D. e.

Tóte pasiunile suntu condamnabile.

Toti ómenii suntu capabili de virtute;

ergo — — —

e) Vorbele se se iee totu deaun'a in acelasi intielesu. In privinti'a acést'a e gresita conclusiunea:

Fiacare spiritu e persóna.

Vinarsulu e spiritu;

ergo vinarsulu e — persóna.

f) Premisele se fia adeverate; fiindu vre una gresita, va fi si conclusiunea. D. e.

Ce sbóra are pene (?).

Fluturele sbóra;

ergo fluturele are — pene.

2. **Conclusiuni ipotetice** suntu acele, la cari propusetiunea mare este unu judeciu ipoteticu. D. e.

Déca D-dieu e dreptu, va pedepsí pecatulu.

D-dieu e dreptu;

ergo va pedepsí pecatulu.

Propusetiunea mare este compusa din 2 propusetiuni, cari stau in reportulu causalitatiei; partea prima (= déca D-dieu e dreptu) se numesce antecedintia, partea adóua (= va pedepsí pecatulu) consecintia. Regul'a principala pentru conclusiunea ipotetica

e: admitiendu antecedinti'a seau caus'a, admitemu si consecinti'a seau urmarea, cá in ecsemplulu de sus; ér negandu consecinti'a, negamu si antecedinti'a. D. e.

Déca corpulu acest'a e magnetu, va atrage fierulu.

Corpulu acest'a nu atrage fierulu;

ergo nu e magnetu.

3. **Conclusiuni disjunctive** suntu acele, la cari propusetiunea mare este unu judeciu disjunctivu. D. e.

Lumin'a lunei e au propria, au imprumutata.

Lumin'a lunei nu e propria;

ergo e imprumutata.

De órace predicatela propusetiunei mari se eschidu unulu pre altulu, pentru aceea si aici suntu dóue moduri de a conchide, si adeca:

a) Atribuindu subiectului — in propusetiunea mica — unulu dintre predicate, celalaltu i-se denéga in conclusiune, d. e.

Lumin'a lunei este imprumutata;

ergo nu e propria.

b) Negandu — in propusetiunea mica — unu predicatu, atunci afirmamu pre celalaltu in conclusiune. D. e.

Lumin'a lunei nu e propria,

ergo este imprumutata.

Suntu conclusiuni, la cari propusetiunile nu urméza in ordinea aratata mai sus; atari conclusiuni se numescu **libere**. D. e.

Invetiatii suntu gresiti (= conclus.)

pentru ca suntu ómeni (prop. mica)

cáci totu omulu este gresitu (prop. mare).

De multe ori lasam din conclusiune un'a din premise seau si amendóue, pentru ca se potu intregí usioru in cugetu; atari conclusiuni se numescu **scurtate** (entimeme). D. e.

Mani'a este o patima,

ergo strica sanatatiei!

Tóta virtutea aduce fericire,

prin urmare si dreptatea.

Impreunandu mai multe conclusiuni scurtate se nasce polisilogismulu. D. e.

Cine mintiesce, 'si pierde increderea;

cine 'si pierde increderea, 'si pierde onórea;

cine 'si pierde onórea, nu póte lucrá pentru binele comunu;

cine nu póte lucrá pentru binele comunu, se lipsesce insusi de cele mai nobile bucurie;

deci mincinosulu se lipsesce insusi de cele mai nobile bucurie.

Facultatea de a conchide se numesce ratiune, cu ajutoriulu careia spiritulu nostru se inaltia dela cele vedute la cele nevedute, dela creatura la creatoriu, — la Domnedieu. Preceperea, judecat'a si ratiunea se numescu cu unu cuventu si minte.

Replîca.

(Urmare).

În numerulu precedentu amu reproducu din cuventu în cuventu respunsulu d-lui cu γ la not'a noastră de pe pagin'a 186 a „Scólei Romane“. Onorabili lectori voru fi, credemu, de acordu cu noi, candu dîcemu, ca respunsulu d-lui cu γ este câtu se pôte de oscuru si incurcatu; cãci d. e. la unu locu d-sa scrie: „Eu nu am dîsu, ca liniile imbinatî in unghiuri aru fi lucru neintîlesu pentru copii . . . ; liniile imbinatî in unghiuri (adeca unghiurîle) le potu mistuî tocmai asia de bine cei de 6—7 ani, cá si cei de 10—15 ani“. Mai la vale: „Cu atãtu mai puçinu este admisibilu a vorbî celoru de 6—7 ani de unghiuri . . . lucruri de totu seci pentru densii“. Êr intr'altu locu: „In patrariulu (de óra) destinatu pentru desemnu prunculu desémna unghiulu, pôte in lun'a a dóu'a, atunci mi lesne se-i spunu: „acést'a este unu unghiú“ etc. Ori câtu de incurcatu inse este respunsulu d-lui cu γ , totusi dóue asertiuni suntu mai pe sus de tóta indoiéla si forméza asia dîcîndu osiele, impregiurulu carora se inverté totu respunsulu si adeca *antãiu*: ca am fostu nesincerî, de órace reproducîndu in not'a noastră unele „pareri“ ale d-lui cu γ amu fi omisu dóue període „esentiale“, si acést'a cu intentiunea pe-catósá de a duce pre cetitoriu in ratacire; *adóu'a*: ca d-lu cu γ nu a scrisu in contra desemnului, ci in contra „definitiuniloru greu de mistuitu“ din Scriptolegi'a noastră. Si un'a si alt'a ne impunú detorintî'a a vorbî, a lasá la o parte consideratiunîle, de carî amu fostu condusi, candu amu scrisu „not'a“ din Nr. 24, si a marturisí adevêrulu puru si simplu. Spre acestu scopu inse cauta se luamu lucrulu dela începutu, adeca se schitiámu pe scurtu, dar fidelu cuprînsulu celoru doi articuli „Pregatire la scrisu“, cari d-lu cu γ i-a publicatu in forma de epistole in Nr. 3 si 5 ai „Foiei scolastece“, si la cari se provóca anume in respunsulu din urma. Astfeliu onorabili lectori voru vedé, ce a dîsu d-lu cu γ si ce amu dîsu noi si voru judecá; totu odata urmandu asia ne va fi cu potîntia a lamurí mai bine cestiunea „pregatiriloru la scrisu“, — scopu principalu alu replicêi nóstre.

În prim'a epistola d-lu cu γ spune amicului seu din capulu locului, ca vine a-i scrie, cumu a procesu elu cu elevii sei, alu caror'a numeru se sue preste 80 insi — la scrisu. D-lu cu γ a luatú cret'a in mana si „înainte de a începe scrierea literiloru“ a facutu pe tabl'a scólei, ér elevii au facutu cu stilulu de piétra pe tablîtie:

în ór'a prima: unu acu, unu linealu, unu cutîtu, o bâta, o frigare, o mésa etc.;

în ór'a a dóu'a: o sabia, o cruce, o feréstra, unu spicu de grâu;

în ór'a a trei'a: unu mèru, o péra, o pierseca, o flóre, nesce zale, o bute, unu melcu („linie curbe“).

D-lu cu γ adauge indata: „Inse se nu cugete cineva, ca aceste óre au fostu óre de desemnu; ele au fostu

óre menite pentru a se dedá scolarii cu invêrtirea stilului“. Se ne oprimu puçinu aici si se ne facemu indata observatiunîle, cá se incungiuramu repetitiunîle. D-lu cu γ , precumu ne spune insusi, are doi autori acreditati, pre Wiedemann: „Der Lehrer der Kleinen“, si pre Schütze: „Evangelische Schulkunde“. In cele de sus d-lu cu γ a urmatu lui Wiedemann; atãta numai, ca Wiedemann alege obiectele de desemnatu antaiu dupa principiulu dela usioru la greu, adóu'a cu strinsa privire la scopulu ce-lu urmaresce, adeca la pregatirile pentru scrisu, desemnandu între altele unu globu, unu semiglobu si unu ou. Éca cumu Wiedemann introduce in pregatirile la scrisu cerculu, arculu (cu córda) si ovalulu, elemente de mare însemnatate pentru scrisu, cu deosebire ovalulu. Observamu acést'a, pentru ca aici mai cu séma jace punctulu de cêrta: „Scriptolegi'a“ cultivéza elementele acestea, d-lu cu γ le „lasa la o parte“, precumu vomu vedé indata. Wiedemann, dupa ce a desemnatu cu scolarii sei obiecte, trece la partea a dóu'a a „pregatiriloru“, adeca la elementele propriie ale scrisórei si desémna:

1. puncte: mici si mari,
2. cercuri: mici si mari, fine si gróse;
3. linie drepte scurte: din sus in diosu; din diosu in sus, fine, gróse;
4. linie piedîsie: din sus in diosu, din diosu in sus, fine, gróse;
5. linie orizontale: fine, gróse.

Copii desémna, si desemnandu numescu elementulu respectiv, cá asia cu obiectulu se invetie si numele acestuia; ei dîcu: Acest'a este unu punctu. Acest'a este unu punctu mare. Acest'a este unu punctu micu. — Acest'a este unu cercu. Acest'a este unu cercu mare. Acest'a este unu cercu micu. Acest'a este unu cercu finu. Acest'a este unu cercu grosu, etc. Precumu se vede, procesulu lui Wiedemann este analitico-sinteticu. La instructiune destingemu adeca 3 procese:

Procesulu analiticu dela întregu la parti.

Procesulu sinteticu dela parti la întregu.

Procesulu analitico-sinteticu dela întregu la parti si dela aceste érași la întregu.

Wiedemann descinde dela obiecte la elementele scrisórei (= analiticu) si din aceste compune literile (= sinteticu). Fiacare procesu 'si are meritulu seu; se cere inse, cá se fia aplicatu cu ratiune.

D-lu cu γ începe cu Wiedemann, inse in midîloculu lucrului se desface de elu si in episol'a adóu'a o apuca pe alta cale. Elu scrie adeca: „Pedagogulu in primele óre de scóla — cu începutorii — a lasatu pre copii se deseme ad libitum“ (notabene Wiedemann întielege cuventulu acesta altmîntrea, si adeca, ca nu toti scolarii se deseme tóte obiectele desemnate de invetiatoriu, ci fiacare scolariu se-si aléga din ele dupa placu si aplecare). „Inse in scóla trebue se vedemu progresu“ (bagu sém'a „pedagogulu“ in órele precedente nu a vedíutu

nici unu progresu). „Invetiatoriulu dupa desemnarea obiectelor amintite face:

1. puncte: • • • • •
2. linie verticale: | |
3. linie orisontale: — — —
4. linie piedîsie: // // // //
5. trasuri combinate: / | / | / |
6. arcuiri:)) ()

(aceste suntu elemente de scrisóre nemtiésca);

Atât'a e totu. Aici d-lu cu γ urméza lui Schütze, bagu sém'a pentru ca in cartea lui Wiedemann nu se afla desemnuri. Procesulu lui Schütze este puru sinteticu; elu incepe prin a desemná puncte, nu obiecte intregi. Tóte pregatirile lui Schütze suntu cele de sus. D-lu cu γ a luat capulu dela Wiedemann si petiórele dela Schütze si a produsu o caricatura, unu monstru; càci se bagamu bine de séma ce urméza. Indata dupa arcuiri d-lu cu γ adauge: „**Alte figuri** din puncte si linie va fi prea greu pentru prunci **se desemne**“ (Schütze). Antâiu: elementele de sus nu suntu „figuri“, ci simple puncte si linie. Dupa geometria „figurile“ suntu inchise de tóte laturile si incepu cu triunghiulu, ceea ce inse, precumu se vede, d-lu cu γ nu scie. De aici s'ar ecplicá apoi intrebarea sa: „Ce se-i dau pruncului atâte notiuni din geometria?“ — Adóu'a: Schütze nici nu a sustienutu candu-va fras'a de sus asia, precumu d-lu cu γ i o baga cu de a sil'a in gura. Schütze adeca aratandu din alu seu punctu de vedere pregatirile la scrisu, díce: „Diese Übungen genügen, und kann man sofort zum Buchstabenschreiben übergehen“, adeca: deprinderile aceste voru fi de ajunsu si potemu trece indata la scrierea literiloru. Schütze inse a potutu vorbí asia, càci elu are in vedere scrisórea nemtiésca, cea coltiurósa si ascutita; pre acésta o pregatesce elu prin elementele de sus si cu deosebire prin cele de sub punctulu 5, pre cari d-lu cu γ le ié de bani buni si pentru scrisórea nóstra. Unde inse vinu acestea in scrisórea latina? Scrisórea latina este de altu caracteru; elementulu ei fundamentalu si celu mai importantu este ovalulu, precumu arata desemnulu alaturatu:

Acestu adeveru la relevatu inca profesoriulu Olivier (dela institutulu lui Basedow din Dessau) inainte de acést'a aprópe cu unu seculu, candu a dísu, ca cine e in stare a face ovalulu corectu, e in stare a serie frumosu; ér caligrafulu Hennig, petrunsu si elu de acestu adeveru, inca inainte de Carstairs a strigatu: „Se traiésca ovalulu!“ Si „pedagogulu“ romanu cu γ i gatesce perirea! — Scól'a romana o patiesce cu d-lu γ , cumu a

patítu invetiatoriulu P. cu unu scolaríu alu seu. Esíndu adeca odinióra cu scolarii sei la campu si vrendu a le deschide ochii, cá se privésca cu atentiune in giuru de ei, P. puse unui scolaríu intrebarea: „Ce avemu in drépt'a nóstra, Ioane?“ — „Zidu!“ respunse Ioanu la momentu, si intr'adeveru scolarii treceau pre langa unu zidu mare. Mai târdíu invetiatoriulu intrebà éراسi pre altu scolaríu: „Ce avemu in stang'a nóstra, Ghermane?“ — „Zidu!“ respunse si Ghermanu, inse zidulu incetase de multu si in stang'a se aflá o padure frumoése. Schütze, avendu in vedere scrisórea nemtiésca, striga „zidu!“, si „pedagogulu romanu“ γ cu ochii inchisi repetiesce: „zidu!“.

Cá se venimu inse la fras'a de sus, Schütze dupa ce a dísu, ca „deprinderile aceste voru fi de ajunsu“, adauge: „Figuren aus Punkten oder Strichen schon jetzt bilden zu lassen, ist für die unbeholfenen Kleinen noch zu schwer“, adeca: a lasá indata acumu se compuna figuri din puncte seau linie, este pentru micutii neajutorati inca prea greu“. De aici se vede, ca Schütze nu a intrebuintiatu, nu a potutu intrebuintiá cuvintele „alte figuri“; adóu'a, ca Schütze tiene figurile compuse din puncte seau linie de prea grele numai pentru momentu. De altmintrea si parerea acést'a are fórte pugini partinatori chiar si in tiér'a nemtiésca, — dovéda miiele de Abcdaria si manuale in materi'a de sus. Fia inse ori si cumu, Schütze din alu seu punctu de vedere si dupa procesulu urmatu a potutu emite si parerea acésta fora a-si contradíce cátu e negru sub unghia; cumu vine inse d-lu γ se vorbésca de „greutate“ la elemente, elu, care in órele precedente desemnase cu scolarii sei deja „spice de grau“, „flori“ si chiar „melci“? Wiedemann, desí are mai multe si mai grele elemente, nu vorbesce unu cuventu de „greutate“; d-lu cu γ inse, uitandu ca a pornitu cu Wiedemann, se tiene acumu orbesce de Schütze si striga dupa elu: „zidu!“ Absurditatea jace pe fačia. Adeca dintr'o data se fia „prea greu“ pentru copii a desemná simplu unu unghiu, unu cercu, unu ovalu, dupa ce ei deja desemnase „fora greutate“ — obiecte intregi?

De monstruositati de aceste si-a adusu aminte si Dr. Dittes candu a scrisu urmatoriulu svatu: „Invetiatorii elementari incipienti se-si iée de modelu numai pre unulu din „maiestrii“ invetiamentulu elementariu, se se pregatésca din elu si dupa elu cumu se cade si apoi amesuratu ecpierintiei si individualitatiei lor se-si desvólte procedur'a din ce in ce mai liberu“.

(Va urmá).

Biografie istorice.

Ioanu Huniadi Corvinu.

(Pentru scól'a poporala dupa G. Baritiu de Ioanu Encescu.)

1. Inceputulu lui Ioanu Huniadi Corvinu.

Pre la anulu 1430 traiá la curtea lui Sigismundu, regele Ungariei, unu june destinsu prin portare buna, fidelitate si devotamentu catra rege si prin iubire infocata catra patria. Acestu june se numiá Ioanu Cor-

vinu. Elu erá fiulu unui boeriu renumitu din tíer'a romanésca, numitu Voicu seau Boitu, pre romanía Lupulu, si a soției sale Elisabet'a. In luptele cele dese cu Turcii regele Sigismundu cunoscú pre boeriuu romanu Voicu si admirandu eroismulu, cu care se luptá elu in contr'a Turciloru, cá semnu de recunoscintia i doná la anulu 1409 castelulu dela Huniador'a, de unde fiulu seu Ioanu Corvinu primí supra-numele de Huniadi. —

Se díce, ca regele Sigismundu plecandu odinória cu Voicu la lupta in contra Turciloru, a scosu unu inelu din degetu si l'a datu soției lui Voicu, adeca Elisabetei, dícundu-i: „Intemplandu-se se te ajunga candu-va o nefericire seau asuprire, alérge la curtea mea din Bud'a, arata inelulu acest'a si vei aflá acolo totu deaun'a scutu si ajutorire“. Mai târdú intorcundu-se regele la Bud'a ér Turcii navalindu totu mai desu si totu mai multi in tíer'a romanésca, ardiendu, robindu si taiandu mai cu séma pre cei-ce se luptau in contra-le, Voicu 'si luá soči'a si pre miculu loru fiu Ioanu si toti trei plecara catra Bud'a la regele Sigismundu. Pe cale poposindu odata intr'o padure langa unu isvoru cu apa rece, mam'a dede copilului inelulu, cá jocandu-se cu elu se taca; intr'aceea mam'a adormí langa copilu, ér Voicu se duse cu areulu prin padure. De odata numai copilulu incepú a sbierá cu amaru. Mama-sa sare la elu: inelulu perise, si copilulu aratá cu manutiele in sus. Si éca in verfulu unui copaciu stetea unu corbu cu inelulu in gura. Corbulu adeca vediendu inelulu lucindu se rapedí la copilu si rapindu-i inelulu, se aventá cu elu in verfulu copaciului. Voicu sosindu trage cu arculu, si corbulu cade cu inelulu la petiórele sale. Ajungundu in fine la rege, acest'a primí pre Voicu cu pre ai sei cu tóta onórea, daruindu-i pentru totu deaun'a, de mostenire castelulu dela Huniador'a. Marc'a seau semnulu lui Ioanu Huniadi erá corbulu tinendu inelulu in gura, de unde si numele de Corvinu *).

Cá copilu Ioanu Huniadi Corvinu avea o portare de totu buna; iubiá invetiatur'a, lucrulu si ostenelele soldatiesci. Acestea calitati i deschisera calea in armata, unde totu prin portarea sa cea alésa s'a radicatu la tóte gradele de oficiru. Sigismundu 'lu primí mai târdú in gard'a s'a de onóre si preste pučinu 'lu radicá la rangulu de adiutantu si consiliariu alu seu. Elu trebuiá se insočiésca pre Sigismundu in tóte resbelele. Bravur'a s'a fu recunoscuta de tempuriu. Mai multu decâtu odata Corvinu si-a pusu viéti'a in perichu cá se scape pre a regelui seu. Meritele lui erau multe si mari; ceea ce sili pre urmatoriulu lui Sigismundu, Albertu, se-lu denu-mésca de Banu alu Severinului in anulu 1439. Erá si tempulu, cá se se puna o stavila puternica Turciloru, cari numai in 1438 navalira in Transilvani'a, pradaseru totu si duseru in robia turcésca la 70 mii de

locuitori si cari pre tempulu acest'a cuprinsera mai tóta vecin'a tíera serbésca *).

Ioanu Corvinu in calitatea sa de banu alu Severinului 'si aduná o armata, pre carea o intretínea mai numai cu spesele sale. Cu armat'a acést'a batú si respinse elu in mai multe rînduri pre Turcii, ce se incercasera se tréca prin Banatu in Ungari'a, si astfeliu devení elu o adeverata sentinela nu numai a Ungariei, ci a intregi Europe. Regele Ungariei morí in 27 Octombore 1439 si in locui se alese Vladislau Polonulu. Inse soči'a lui Albertu Elisabet'a, nu voi se recunósca acést'a alegere. Ajutata de o partida mare, in frunte cu Gar'a si alti nobili avuti si de influintia, voiá se guberneze ea tíer'a in numele micului ei fiu Ladislau, carele s'a nascutu in 1440, adeca curundu dupa mórtea regelui Albertu, de unde Ladislau se si numí Postumulu, adeca nascutu dupa mórtea tatalui seu.

Noulu rege Vladislau Polonulu, nepotendu aduce la supunere pre Elisabet'a si pre partisanii ei, si pre langa tóte incercarile neisbutindu a evitá resbelulu civilu, denumí pre Romanulu Ioanu Corvinu de comandante in contra lui Gar'a, partisanulu si generalisimulu Elisabetei. Catra finea anului 1440 I. Corvinu nimicesce pre rescolati la Secsard in Ungari'a (comit. Toln'a), incátu insusi Gar'a numai calului seu iute avú a multiamí scaparea sa. Dupa sfermarea rescolatiloru Ioanu se re'n-tórse cu armat'a s'a victoriósá la Bud'a, unde fu primitu fórté bine. Regele in semnu de multiamita si recunoscintia denumí pre Ioanu Corvinulu in anulu 1441 de Voivodu alu Transilvaniei. Inca in acestu anu mai nimici elu unu corpu de armata turcésca de sub comand'a lui Isacu-pasia la Belgradulu Serbiei.

Aceste invingeri stralucite dederu ansa Turciloru la mai multe navaliri in patri'a nóstra; er' lui Corvinu ocasiunea a adauge noi lauri la glori'a sa si a natiunei romane, din alu carei sinu se tragea si ai carei fii formáu mai cu séma armat'a sa, cu carea a reportatu atâtea invingeri stralucite si glorióse. In Transilvani'a bataliele cele mai mari ale lui Corvinu cu Turcii au fostu la St. Imbru si la Pórt'a-de-fieru.

(Va urmă).

Lectiuni din gramatic'a romana in scól'a poporala.

I. Despre substantivu.

dd) Formele de casu.

(Urmare.)

Dupa revisiune si repetíre: „V'am spusu, ca substantivulu „copila“ se mai póte decliná intr'unu modu, precumu vomu vedé astadi. Cumu se chiama acea copila? De câti ani e? Cumu e imbracata? Nu scimu, nu o cunóscemu mai deaprópe; pentru aceea vorbindu de

*) Despre valórea acestoru »fabule istorice« pentru invetiamentulu propedeuticu vedi prefaci'a la: A. W. Grube, Charakterbilder aus der Geschichte und Sage für einen propedeutischen Geschichtsunterricht.

*) Déca nu s'ar fi propusu mai inainte biografi'a lui Muhamedu si incercarea Muhamedaniloru de a strabate in centrulu Europei prin Spani'a si pre la Constantinopolu, se se propuna acumu.

ea am dîsu „o copila invétia“, „mam'a acelei copile e seraca“, etc., adeca amu vorbitu nehotaritu seau nedeterminatu; ne-de-ter-mi-natu (cuventulu se scrie pe tabla). Dati se vorbimu despre ea, cá cumu amu cunósce-o mai deaprópe, se vorbimu — determinatu. Cându amu cunósce-o, amu sci cumu se chiama, este ea mare au mica, tare au slaba, imbracata bine au reu, si asia amu poté dîce d. e. copil'a Maria, copil'a acést'a, copil'a cea mai mica, copil'a cu naframa rosia etc. Punendu langa substantivulu „copila“ cuvintulu „Maria“, etc. l'amu determinatu mai deaprópe. Astadi vomu decliná substantivulu „copila“ punendu langa elu totu deaun'a cuventulu „Maria“, adeca determinandu-lu prin cuvintulu „Maria“, cá se vedemu cumu se va schimbá determinatu. Pana a nu incepe — inca un'a! Ce s'a schimbatu la substantivulu „copila“ declinandu-lu? Bine, terminatiunea á. Ceealalta parte a cuvintului a remasu in tóte casurile neschimbata; care e aceea? (copil). Partea neschimbata se numesce radecin'a cuvintului. Insemnatí-ve bine radacin'a „copil“, cá se aflati mai iute schimbarile cuvintului. Se incepemu acumu a decliná substantivulu „copil'a Maria“. Mai antâiu inse se scriemu pe tabla formele de casu ale substantivului „copila“ asia pre cumu l'amu declinatu mai inainte, adeca nedeterminatu, in singularu si pluralu.

Nominativu: Cine invétia tóta dîu'a? (Copil'a M. i. t. d.). Ce sunetu audíti dupa radecina? (a). Cumu a sunatu Nominativulu nedeterminatu? (copilă). Ce schimbare s'a facutu? (Scolarii póte voru dîce, ca á s'a prefacutu in a). Prunciloru, á nu se preface nici candu in a, acestu „a“ este unu sunetu nou, adausu la cuventu, si fiindu ca ar fi greu a pronunціá „copilăa“, terminatiunea á s'a lapedatu de totu. Candu lapedamu inse unu sunetu, loculu seu 'lu aratamu prin semnu acest'a ('), care se numesce apostrofu (se scrie pe tabla). Asiadara Nominativulu determinatu se scrie „copil'a“ (se scrie pe tabla langa Nominativulu nedeterminatu, deadrépt'a).

Se mergemu la Genetivu! A cui mama este seraca? (Scolarii voru dîce probabilu „a copili“, invetiatoriulu rectifică „copilei“, asiadara: M. copilei M. e. s.). Cumu este Genetivulu nedeterminatu? (copile). Ce schimbare s'a facutu? (Scolarii voru dîce probabilu, ca s'a adausu unu „i“; invetiatoriulu ecplica:) S'a adausu „ei“, dar fiindu „e“ din terminatiune si „e“ din „ei“ acelasi sunetu, s'au contopitu ambii in unulu; pentru aceea si scriemu pre „e“ numai odata: „copilei“ (se scrie pe tabla langa Genetivulu nedeterminatu, deadrépt'a).

Dativu: Cui se spuia invetiatoriulu se via etc.? (Spune copilei M. s. v. l. n.!).

Acusativu: Pre cine vré... se ajute? (S. m. vré se ajute pre copil'a M.).

Vocativu: Cumu i-a strigatu? (Copil'o M., vino la noi!).

Se trecemu acumu la pluralu, cugetandu-ne dóue copile, „copilele Mari'a si An'a“! Asiadara:

Nominativu: Cine invétia tóta dîu'a? (Copilele

M. si A. i. t. d.). Cumu e Nominativulu pluralu nedeterminatu? Ce schimbare s'a facutu? (s'a adausu simplu „le“. Asia e in tóte casurile urmátorie. Lucrulu nefacîndu nici o greutate, vomu notá numai rezultatele:)

Genetivu: „Mam'a copileloru M. si A. e. s.“.

Dativu: „Spune copileloru M. si A., s. v. l. n.!“

Acusativu: „Soçi'a mea vré se ajute pre copilele M. si A.“.

Vocativu: „Copileloru, veniti l. n.“!

In fine tabl'a arata urmátóri'a siema:

	Nedeterminatu.	Determinatu.	
	<i>Singularu.</i>	<i>Singularu.</i>	
N.	copila	copil'a	a
G.	copile	copilei	ei
D.	copile	copilei	ei
A.	copila	copil'a	a
V.	copila!	copil'o!	o
	<i>Pluralu.</i>	<i>Pluralu.</i>	
N.	copile	copilele	le
G.	copile	copileloru	loru
D.	copile	copileloru	loru
A.	copile	copilele	le
V.	copile!	copileloru!	loru

Prunciloru, se ne uitamu inca odata la schimbarile substantivului „copila“, declinatu in modu determinatu! Ce schimbare s'a fabutu in Nominativulu din singularu? (terminatiunea „ă“ s'a lapedatu si s'a adausu sunetulu „a“). Insemnatí-ve: acestu „a“ din finea substantivului nu este terminatiune, ci **articlu**, si fiindu ca se póte pune numai la substantive feminine, se numesce articlu feminin. Articululu „a“ se face in Genetivu si Dativu „ei“ in Acusativu érase „a“ in Vocativu „o“; in pluralu: Nominativu si A. „le“, G. D. si V. „loru“; **a, ei, ei, a, o; le, loru, loru, le, loru** sunt **forme de casu** ale articulului „a“. Precumu vedeti articululu se adauge la finea substantivului si adeca se impreuna, se intrupéza seau se incorporéza de totu cu substantivulu astfelu, încátu substantivulu si articululu forméza o sengura vorba. In Pluralu in tóte casurile form'a articulului se lipesce simplu de form'a substantivului fara nici o modificare a acestuia (ecsemples!); in singularu inse terminatiunea substantivului in N. A. si V. se lapeda si lapedarea se arata prin unu apostrofu, in G. si D. se contopesce cu „e“ dela inceputulu articulului (ecsemples!). Mai multa bagare de séma cere Nominativulu (si Acusativulu) singularu. Candu veti vedé apostrofu inainte de „a“ (= 'a) se sciti ca este articlu si se cetesce a (chiaru), d. e. copil'a, dómn'a, mész'a, cas'a etc.; candu nu veti vedé apostrofu inainte de a, se sciti ca e terminatiune si se cetesce oscuru = á, d. e. copila, dómna, mésa, casa etc. Din contra candu veti audí la finea substantivului punandu unu a (chiaru) se sciti ca e articlu si trebuie se-lu scrieti cu apostrofu inainte = 'a; ér candu veti audí sunandu á, se sciti ca e terminatiune, si atunci apostrofulu nu are locu. (Ecsercitia multe odata in cetirea, apoi in scrierea substantiveloru in á.)

Avemă asiadara două moduri de a declina, determinat și nedeterminat, sau ceea ce e totu atăt: articulată și nearticulată. Tema: Declinați în scris antai nearticulată, apoi articulată în singular și plural substantivele „mésă” și „mapă”.

Școalele din districtul Naseudului.

Avemă înainte noastră:

„Program'a a VII-a a gimnasiului superiore romanu greco-catolicu din Naseudu, de împreună cu datele statistice dela școl'a normale și de fetițe rom. gr.-cat. din Naseudu, dela școl'a normale rom. gr.-cat. din Monoru, dela școl'a normale rom. gr.-or. din Borgo-Prundu și dela școalele triviale rom. gr.-cat. din Sangeorgiu, Telciu și Zagr'a, publicată la finea anului școlastic 1875-6 de Dr. Paulu Tanco. Imprimări'a lui S. Filtsch (W. Krafft) în Săbiu. 60 pagini octav mare.

Vedemă cu plăcere, cumă program'a acést'a se desvôlta din an în an totu mai frumos, dovêda sigură, că și instituttele, la cari ea se referesce, se desvôlta, progresêza.

Program'a prezintă aduce pre langă scriile școlare o disertatiune fôrte interesantă de directoriulu gimnasiului Dr. Paulu Tanco despre „Pusetiunea cosmică a cometelor” cu următorele capitule: I. Cometele cele mai remarcabile. II. Căile cometelor pe firmamentu. III. Cometele periodice. IV. Insusirile caracteristice și constitutiunea fisică a cometelor. V. Pusetiunea cometelor față de alte corpuri celeste. VI. Teori'a lui Zöllner despre comete. — Disertatiunea singură imple 20 de pagini. Partea a două a programei „Sciri școlare” cuprinde următorele rubrici: A. Statulu personalu alu corpului profesoralu. B. Planulu de invetiamentu. C. Midilôcele de invetiamentu. D. Fundatiuni și reuniuni gimnasiale. E. Decursulu ecsamenelor semestrale la finea anului școl. 1875-6. F. Consemnarea alfabetica despre școlarii gimnasiali, loculu și anul nascerei, clasificatiunea generală și locatiunea cu finea semestrului alu doile (clase de clase). G. Prospectu statisticu. H. Esamele de maturitate. I. Chronic'a gimnasiului. J. Multiamita publică. Anunciu relativu la începerea anului școlastic viitoriu. Catalogulu cartilor din „Bibliotec'a Mariana” (urmăre), êr într'unu „Appendice” datele statistice relative la școalele primarie din distr. etc.

Statulu personalu alu corpului profesoralu dela gimnasiu este urmatoriulu:

Directoru: Dr. Paulu Tanco.

Profesori: Leone Pavelia (și catechetu gr.-cat.), Octaviu Baritiu, Maximu Popu (și catechetu gr.-cat.), Florianu Motiocu, Dr. Ioanu Malaiu, Dr. Const. Moisilu, Beniaminu Hangea, Dr. Nic. Maieru (și catechetu gr.-or.), Dr. A. P. Alexi, Paulu Besia, Gab. Scridonu (suplentu), Andreiu Mazanec (desemnu etc.), Antoniu Kunna (muzică).

Bibliotec'a gimnasială s'a sporit în anul ecspiratu cu 28 de opuri donate și 75 procurate de patronatulu gimnasiului; êr cabinetulu naturalu între altele cu o „colectiune mineralogică de 1033 de numere, donată de cavalerulu Manz de Mariensee.

În grădin'a botanică s'au cultivatu prin prof. Dr. Alexi 86 de plante.

Afara de „Bibliotec'a gimnasială” ecsista încă „Biblioteca Mariana”, carea se sporî cu 170 de carti, donate de fericitulu Macedonu Popu, prepositu alu diecesei de Gherl'a.

Fondulu pentru ajutorirea școlarilor morboși a fostu de 591 fl. 53 cr., êr ceta alu „Societății de

lectură a junimei gimnasiale: *Virtus romana rediviva*“ de 281 fl. 15 cr.

Numerulu școlarilor gimnasiali în tôte clasele a fostu 170, cari se împartu după naționalitate: Romani 166, Germani 3, Magiari 1; după religiune: Greco-catolici 128, greco-orientali 37, romano-catolici 5; după progresu: eminenti 47, cu prima 81, cu secunda 40, neecsaminati 2. Admisi la repetirea ecsamenului 22. Abiturienti 11. Anulu școlastic viitoriu se va începe la 1-a Septembre a. c. stil. nou.

Din fondulu școlastic s'au împartitu la fii de fostii granitieri 1702 fl. 50 cr.

În „Appendice” aflămă despre școalele primarie din districtu următorele date:

I. Școl'a normală din Naseudu: Cu 4 clase. Directoru (și invetiatoriu în III): Cosm'a Anc'a. Catecheti: Pavelia, Max. Popu (p. gr. cat.), Dr. Maieru (p. gr. or.). Invetiatori: Iacobu Popu (IV), T. Rotariu (II), Petru Tofanu (I). Simeonu Draganu (limb. mag. și cantulu). Mazanec (caligr. și desemnu). Numerulu școlarilor: 181, cari sunt: după naționalitate: Romani 174, Germani 7, după religiune: gr.-cat. 162, gr.-or. 13, rom.-cat. 7. ev. 2.

II. Școl'a de fetițe din Naseudu: Cu 1 clasă. Directoru Cosm'a Anca; catechetu: L. Pavelia; invetiatoriu: S. Draganu; invetiatória pentru lucrurile de mână: Maria Verzariu. Școlaritie 44, și adeca: Romane 36, Germane 3, Israelite 3, Magiare 2.

III. Școl'a normală din Monoru: Cu 4 clase. Directoru (și invetiat. în clasa III): Isid. Titieni. Catechetu: Petru Tanco (paroch. loc.). Invetiatori: Ioanu Jarda (IV), Ieremia Tahisiu (II), Basiliu Onigasiu (adjunctu, în I). Școlari: 74, cari sunt: după naționalitate: Romani 72, Israeliti 2; după religiune: gr.-cat. 58, gr.-or. 14, mos. 2.

IV. Școl'a normală din Borgo-Prundu: Cu 4 clase. Directoru (și invet. în III): Iacobu Ônea. Catecheti: Moise Popu, parochu gr.-cat.; Maced. Flamendu (pentru gr.-or. totu odată adjunctu în II). Invetiatori: Simeonu Monda (IV), Teofilu Morariu (I). Școlari 145: și adeca Romani 141, Germani 4; êr după religiune: greco-orient. 109, gr.-cat. 27, rom.-cat. 4 (nu consumă).

V. Școl'a trivială din Sangeorgiu: Cu 3 clase, adouă paralela. Directoru (și invetiatoriu în III): Mihaiu Domide. Catechetu: Sim. Tanco (protopopu on.). Invetiatori: Ieremia Siorobetea (II a), Stefanu Utalea (II b), Bart. Siorobetea (I). Școlari 135 toti Romani gr.-cat. În decursulu anului au parasitu școl'a 55 (?).

VI. Școl'a trivială din Zagr'a: Cu 3 clase. Directoru (și invet. în III): Ioanu Draganu. Catechetu: P. Verticu (par. gr.-cat.). Invetiatori: Macedonu Maniu (II), Teodoru Draganu (I). Școlari: 57 toti Romani gr.-cat. Preste anu au parasitu școl'a 79 (?).

VII. Școl'a trivială din Telciu: Cu 3 clase, unu directoru, 1 catechetu și 2 invetiatori. Atata adaugemă dela noi, căci în programa lipsescu tôte datele dela școl'a acést'a, desî ea ecsista și în fruntea programei se amintesce. Ce se fia caus'a?

Decă vomă mai adauge, că fiacare din cele 45 comune ale districtului 'și are școl'a sa elementară — nu numai pe chartia — vomă recunôsce, că cu privire la caus'a școlărie districtulu Naseudulu este unicu în tóta lat'a Romanime. Și tôte instituttele aceștea le țiene poporatiunea ecsclusivă romană a districtului din fundatiuni făcute din averea proprieă foră nici unu ajutoriu străinu. Despre aceștea fundatiuni vomă vorbi cu altă ocaziune specială; aici număi o prea modestă întrebare: pentru ce școalele primarie se tractêza într'unu

„Apendice“ alu programului? Acésta „bariera“ póte dá ansa la presupuneri false, cá cumu adeca gimnasiulu ar priví cu óre care dispretiu la scólele din „Apendice“, cá cumu ar domní acolo unu spiritu de caste.

Alu doile cursu agronomicu suplementariu pentru invetiatori poporali.

Subscrisii au intentiunea a tiené alu doile cursu agronomicu suplementariu pentru invetiatorii de pe fundulu regiu in **Mediasiu dela 21 pana inclusive 30 Augustu a. c.**

Cursulu se va incepe in 21 Augustu la órele 7 de deinétia in edificiulu scólei agronomice. Se va propune in órele d'inainte de amédiadi nutrirea planteloru (Dr. Salfeld), pomologi'a (prof. Ehrlich) si organisarea gradineloru scolarie si seminariale cu debateri relative; in órele de dupa amédiadi: agroligi'a (cunóscerea pamentului) si aplicarea ei la cultivarea gradineloru si a campului (Dr. Salfeld si prof. Ehrlich). Prelegerile din urma se voru tiené in liberu cá prelegeri ambulante.

Cei-ce voru luá parte la cursu voru primí din o dotatiune a ministeriului regiu ung. prandiu si cina simpla. In ospetari'a „zum Schützen“ s'au facutu preparativele pentru incortelarea comuna a invetiatoriloru, avendu participantii a-si aduce numai unu sacu de patu (golu), o perina si ceva de acoperitu. Pentru infintiarea unei colectiuni de diferite soiuri de pamentu ne-ar paré bine, candu fiacare invetiatoriu ar mai aduce cu sene 6 cutiutie de cáte $\frac{1}{2}$ de litru implute cu pamentu de totu soiulu.

Fiindu ca dintre participantii la cursulu precedentu deja 40 s'au insinuat si pentru cursulu acest'a, se mai potu admite inca 20 de invetiatori. Acei 20 de invetiatori, cari se voru insinúa mai antáiu la directoriulu Dr. Salfeld in Mediasiu, (aratandu-si acuratu adres'a) voru fi primiti in cursu. Respunsulu nostru va urmá numai decátu. Totu odata observamu, ca la cursulu precedentu mai multi dintre invetiatorii insinuati au absentatu, fora se ne fi avisatu la tempu despre lipsirea loru. In interesulu acelor multi invetiatori, cari dupa ce odata numerulu prescisu este completu se reiépta, provocamu pre toti invetiatorii insinuati, cá pentru casulu candu nu ar poté luá parte la cursu, se ne incunoscintieze despre acést'a.

Mediasiu in 20 Iuliu 1876.

Dr. Salfeld.

M. Ehrlich.

Multiamita publica.

Administratiunea „Fundatiunei scólei gr.-cath. confes. rom. din Sieic'a-mica“, protopopiatulu Mediasiuului, infintiate la 23 Ianuariu a. c., fú petrunsa de bucuria, primindu la 8 ale curente prin o. d. prof. prepar. Gavrilu Trifu din Zelau (Selagiu) pretiós'a epistola cu o cóla de contribuire, prin care ne anuncia tramiterea marinimóseloru oferte in folosulu „Fundatiunei“ amintite si anume:

1.	D. Gavrilu Trifu, prof. prep. ord. in Zelau	1 fl.	—	cr.
2.	„ Andreiu Czibensky, adv.	2	—	—
3.	„ Teodoru Nechita	1	—	—
4.	„ I. Nechita	1	—	—
5.	„ E. Popu	1	—	—
6.	„ V. Popu	—	30	—
7.	„ F. Albert	—	50	—
8.	„ Davidu Popu din Tresnea	1	—	—
9.	„ Ipathe Theodoronescu	—	30	—
Sum'a =		8	10	—

care suma s'a primitu si s'a elocatu cu interese in 21 a l. c. Primésca deci P. T. domnii contribuenti caldurós'a nóstra „multiamita publica“ pentru marinimósele oferte, si cu deosebire prea stim. d. prof. prep. in Zelau, Gavrilu Trifu, care petrundu de sentiulu de cultura, nu si-a pregetatu a obosi pentru ajutarea si inaintarea fundatiunei scólei nóstre prin acestu actu demnu de imitatu — lauda fratiloru Romani din Zelau si giuru! Dee ceriulu, cá acésta idee se se estindia si la alti Romani iubitori de cultur'a si inaintarea bietului poporu romanu! Imitati, fratiloru Romani, acestu actu demnu si cu deosebire imitati D-Vóstra d-loru invetiatori dela instituttele poporului romanu — mari si mici — pre fratii Zeloheni din Selagiu, si mai deaprópe pre prea demnulu prof. preparand. Gavrilu Trifu! Luati-ve ostenél'a a deschide barem ocaionalminte astfeliu de cóle de contribuire pentru fundatiuni scolastice, cá cu tempu fiacare invetiatoriu se se póta bucurá de solutiune buna — salariu — si se nu mai fia silitu a-si scóte salariulu din zalógiale bietului poporu asupritu de vitreg'a sórte; er' poporulu se se póta luminá si scuti de cutropirea elementeloru straine, care stau gata a-lu inghití!

Deci cu acésta ocasiune de nou apelamu la spriginulu iubitoriloru de cultura, a-ne ajutá mic'a nóstra „Fundatiune scolastica“ infintiata in acestu anu, a-ne ajutá cu sucusele materiale, er' barbatii de litere a-ne trimite cáte unu ecsemplariu din opurile scolastice, besericesci etc. la „Bibliotec'a scolastica besericésca.

Sieic'a-mica, 23 Iuliu 1876.

S. Comanu, I. Campeanu, C. Pop'a, F. Muntenescu,
casiru. controloru. mem. de incr. par. si pres. com. adm.

Varietati.

(Unu nou barometru). Toti cunosc barometrele cele mai intrebuintiate. Vomu semnalá unulu, care dá indicatiuni multu mai precise decátu tóte celelalte. Aparatulu se compune dintr'unu vasu de cristalu inchisu, care contine 250 grami de eteru sulfuricu, la care s'a adausu 2 grami de clorhidratu de amoniacu, 2 grami de sulfatu de potasa si totu odata o asemenea cantitate de camfora curatita. Candu e frumusu fiesu, ligidulu remane limpede; candu e variabilu, substantiele in suspensiune incérca o miscare usióra. In timpu de plóia, dupa gradulu de intensitate a variatiunei, ligidulu devine mai multu seau mai puçinu turbure. Spre a indicá o tempesta, agitatiunea degeneréza in vèrtegiu. Cu cátu furtun'a diminuéza, cu atátu agitatiunea incetéza. In fine dupa cumu ventulu are a suflá din cutare seau cutare directiune, moleculele in suspensiune se aglomeréza in partea opusa.

Vocea Covurluiului.

(Principele de coróna Rudolfu) va implení la 21 Augustu a. c. alu 18-le anu alu etatiei sale, devenindu atunci dupa statutele casei imperiale si dupa constitutiunea austriaca maiorenu. Precumu se vorbesce famili'a imperiala va face pentru sene din aceea dí o dí de serbatória, la care inse se va impartasi statulu intregu, de óra ce acést'a serbatóre trece preste marginile unei serbatori familiare.

(Laurentiu Balazs), nefericitulu directoru alu preparandiei de statu din Dev'a, pre cumu ni-se spune, la 31 Iuliu a. c. fu condamnatu pentru defraudarea baniloru institutului la temnitia grea de doi ani (a se vedé „Scól'a Romana“ Nr. 26, rubric'a „Varietati“).